

**ПРО ПІДСУМКИ РОБОТИ КАФЕДРИ ГЕОЕКОЛОГІЇ
НАД П'ЯТИРІЧНОЮ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЮ ТЕМОЮ**

У 2012 році у Міністерстві освіти і науки України була зареєстрована науково-дослідна тема кафедри геоєкології «Еколого – географічні засади оптимізації природокористування, охорони природи та сталого розвитку у Подільському регіоні. Науково-дослідною лабораторією кафедри «Моделювання еколого-географічних систем» за вказаний період за керівництва проф. Царика Л.П. підготовлено і захищено аспірантаміта здобувачами 6 кандидатських дисертацій: Новицької С.Р.(2012), Вітенка І.М. (2012), Бабюк Л.М. (2012), Кашик (Кріль) О.В. (2013), Греськів О.Б. (2014), Гінзули М.Я. (2015). Проведено попередні слухання та подано до спеціалізованої вченої ради кандидатську дисертацію аспірантки Бакало О.В.(2017). Дисертаційні дослідження сприяли науковому супроводу вирішення актуальних регіональних проблем, зокрема: оцінки природних ресурсів і рекреаційного природокористування (Новицької С.Р.), еколого-географічній ситуації обласного регіону (Вітенка І.М.), оцінки рекреаційних навантажень і рекреаційної дигресії Середнього Подністер'я (Бабюк Л.М.), прояву надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру (Кріль О.В.), перспективному розвитку заповідного природокористування (Греськів О.Б.), еколого-географічних аспектів промислового природокористування (Гінзули М.Я.), вивчення трансформаційних процесів басейнової системи р. Джурин. Дисертаційні роботи пройшли успішний захист на засіданні спеціалізованих вчених рад Львівського національного університету імені І.Франка за головування проф. Шаблія О.І. 30 листопада 2015 р. відбувся успішний захист кандидатської дисертації Гінзули М.Я. у спеціалізованій вченій раді Київського національного університету імені Т.Шевченка під головуванням проф. Олійника Я.Б. Опонентами дисертаційних досліджень аспірантів і здобувачів кафедри були проф. Барановський В.А., доц. Гавриленко О.П. (Київський національний університет імені Т.Шевченка), проф. Петлін В.М.,

---

проф. Назарук М.М., (Львівський національний університет ім. І.Франка), доц. Бучко Ж.І.(Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича), проф. Фесюк В.О., доц. Мельничук М.М., доц. Міщенко О.В. (Східноєвропейський національний університет ім. Л.Українки), , проф. Калько А.Д. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. С.Демянчука, м. Рівне), доц. Касіяник І.П. (Камянець-Подільський національний університет ім. І.Огієнка).

Навчальна і наукова продукція викладачів кафедри орієнтована на забезпечення навчального процесу та реалізацію індивідуальних та кафедральної наукових тематик. Впродовж 2013-2015 років фактично оновлено навчально-методичне забезпечення дисциплін та підготовлено ряд колективних наукових монографій.

У навчальному посібнику «Природокористування» (2014), підготовленого колективом кафедри геоєкології, за участі доц. Царика П.Л. та к.г.н. Вітенка І.М. висвітлено теоретичні і прикладні засади наукового напрямку, на матеріалах індивідуальних досліджень продемонстровано сучасні проблеми різних форм, видів і типів природокористування, їх вплив на компоненти навколишнього середовища, підходи щодо оптимізації природокористування, зокрема особливості та тенденції розвитку заповідного природокористування.

У 2014 році за результатами госпдогвірної теми з розробки матеріалів до проекту організації території регіонального парку «Загребелля» Цариком Л.П. спільно з Цариком П.Л. опубліковано наукову монографію «Регіональний ландшафтний парк «Загребелля» у системі заповідного і рекреаційного природокористування». У ній висвітлено місце заповідного об'єкту у природоохоронній мережі міста, району, області, його роль як ключової території локальної екомережі міста, рекреаційний потенціал, рекреаційну ємність території, ступінь антропогенних навантажень, проведено функціональне зонування території та запропоновано заходи з оптимізації природокористування парку.

У 2015 році в рамках НДЛ кафедри «Моделювання еколого-географічних систем» за участі проф. Царика Л.П., доц. Царика П.Л., доц. Стецько Н.П., доц. Янковської Л.В., доц. Новицької

С.Р., асист. Гінзули М.Я., ст. лаб. Коваль В.С. розроблено матеріали до двох проектів організації території НПП «Кременецькі гори» та ПЗ «Медобори», які виконувались спільно з науковцями Інституту екології Карпат НАН України, Державної Екологічної Академії післядипломної екологічної освіти і управління та Львівського національного університету імені І.Франка.

Колективами кафедр геоекології, географії України і туризму за участі проф. Гайди Ю.І. (Тернопільський економічний університет) підготовлено і опубліковано монографічну працю «Тернопільщина: цілі і потенціал сталого природокористування» (2016) з оцінкою ефективності використання природно-ресурсного потенціалу, аналізу етнічних традицій природокористування, збереження і відновлення ландшафтного різноманіття, реалізації екологічних, соціальних і економічних вимірів задля сталого розвитку обласного регіону.

Тісна наукова співпраця колективу велась з провідними науковими установами Національної Академії Наук України, науково-дослідними лабораторіями провідних університетських шкіл, підрозділами Міністерства екології та природних ресурсів (рис.1).

**Рис. 1. Наукова співпраця НДІ «Моделювання еколого-географічних систем»
Тематика магістерських і дипломних робіт за зазначених**

період відповідала науковим інтересам студенських проблемних груп їх наукових керівників. Ряд дипломних та магістерських робіт виконувались на замовлення департаменту екології при обласній ОДА. Зокрема; до проблем комплексної зеленої зони м.Тернополя (Товарницької В., Кузика І.), геоекологічних проблем об'єднаних територіальних громад і населених пунктів (Годованої М., Цідило Ю., Царика В.), проблем водопостачання і водоспоживання м.Тернополя (Власюка Т.), живоплотах м. Тернополя (Піліпінця А.,Барви С.), якості продуктів харчування (Брохівської М., Дідюк Ю., Кордиша Т., Нич.М., Полянської О., Маціборко Л.,Сплавінської Ю., Сельської І.), екологічній косметиці (Мнюх К.), з проблем ущільненої забудови мікрорайону «Сонячний»(Прінь Ю.) тощо. Презентації результатів проводились на наукових пікніках, місті професій, днях відкритих дверей. Тільки впродовж 2014-2017 рр. підготовлено і захищено 190 курсових, 52 дипломних і 13 магістерських робіт. У наукових виданнях опубліковано понад 500 наукових праць викладачів (30 у зарубіжних виданнях) та близько 150 праць студентів і магістрантів. Викладачами і студентами взято участь у численних міжнародних, всеукраїнських, регіональних і вузівських конференціях.

Магістрант Кузик І. двічі вибором призові місця (III-2015, II- 2017) на всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з екології. Студентка III курсу Галанок О. посіла почесне II місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді з біоекології у м Києві (2017 р., наук консультант доц. Грицак Л.Р.).

За результатами рейтингового оцінювання наукових доробок колектив кафедри геоекології у 2015 і 2016 роках двічі посідав III місця в університеті.

На сьогодні відбувається оснащення науково-дослідної лабораторії недорогими вимірювальними приладами нового покоління за рахунок коштів госпдоговірних тематик та спонсорської допомоги. Це дасть можливість посилити прикладні аспекти наукових вивчень колективу студентів і викладачів, отримувати навички практичних вимірювань параметрів природних середовищ, антропогенізованих господарською діяльністю.

Висновок. Розробки проектів організації території

природних заповідників, національних природних і регіональних ландшафтних парків – домінуюча тематика наукових досліджень НДЛ. Аналіз наукових доробок і співпраць з установами та організаціями дає підстави стверджувати про те, що колективу кафедри геоекології вдалося налагодити систему кафедротворчих напрямів у науково-освітньому просторі і створити мікро-, мезо- та продовжувати налагоджувати макросередовища екосвітнього і природоохоронного спрямувань.

Ключові слова: кафедра геоекології, результати наукових досліджень, період 2012-2017 рр., наукова співпраця.

Література:

1. Царик Л.П. Двадцятирічний ювілей спеціальності «Екологія, охорона навколишнього природного середовища, збалансоване природокористування» у Тернопільському національному педагогічному університеті/ Л.П.Царик// Наукові записки ТНПУ: серія Географія – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013, №1 - С.3-9.
2. Царик Л.П. Десятилітня діяльність кафедри геоекології Тернопільського національного педагогічного університету: здобутки, проблеми, перспектива/ Л.П.Царик // Матеріали III Міжнародної наукової конференції «Стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива». Тернопіль, 28-29 травня 2010 р. – Тернопіль: Наук.-видавн. відділ ТНПУ, 2010, С.172-175.
3. Царик Л.П. З історії розбудови спеціальності «Екологія, охорона навколишнього природного середовища та збалансоване природокористування» у Тернопільському педуніверситеті/ Л.П.Царик// Екологічна освіта і наука у Тернопільському університеті: стан, проблеми, перспективи. Матеріали науково-методичної конференції. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2014 - С. 3-7.
4. Царик Л.П. Історична ретроспектива діяльності науково-дослідної лабораторії «Моделювання еколого-географічних систем»/ Л.П.Царик / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Географія, екологія, Туризм: теорія, методологія, практика», 21-23 травня 2015 р. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2015, - С. 219-221.
5. Царик Л.П. Роль кафедри геоекології ТНПУ у науковому вирішенні проблем природокористування і охорони природи краю/ Л.П.Царик // Матеріали звітної конференції викладачів, докторантів, аспірантів, магістрантів, студентів кафедри геоекології та методики викладання екологічних дисциплін та НДЛ «Моделювання еколого-географічних систем». – Тернопіль, НВВ ТНПУ, 2016. – С. 3-11.